

Yedigün Dergisinde Modern Savaş Teknolojileri, Hava Gücü, Kimyasal Silahlar ve Yeni Savaş Doktrinleri (1933-1950)

Seren Çelebi

Araştırma Makalesi

Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı/TÜRKİYE
serencelebi@karatekin.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6153-2076

Geliş: 15 Ağustos 2025

Kabul: 26 Aralık 2025

Online Yayın: 19 Şubat 2026

Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate ile taranmıştır.

ÖZ

I. Dünya Savaşı sırasında matbuat kullanımının yükselmesi, dünya çapında yayımlanan dergilerin sayısının hemen hemen her konuda artmasına yol açmıştır. Değişen ve dönüşen dünyanın gidişatına paralel olarak şekillenen matbuat, etkisini her alanda hissettirmiştir. Dünyanın dört bir yanında, toplumu ilgilendiren moda, magazin, savaş, aile gibi konularda süreli yayınlar yayımlanmaya başlanmıştır. Toplumlarını değişen ve dönüşen dünyaya uyumlu bir şekilde şekillendirmek isteyen devletler, toplumlarını bilinçlendirme sürecinde süreli yayınları bir araç olarak kullanmaya yönelmiştir. Henüz yeni kurulmuş bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti de bu devletlerden biridir. Türkiye Cumhuriyeti içerisinde gerçekleştirilen yenilikler gerek devletin kendi bünyesinde gerekse de şahsi olarak çıkarılan dergilerde yayımlanmıştır. Bu yayınlardan biri, 15 Mart 1933-26 Ekim 1950 tarihleri arasında yayımlanan Yedigün dergisidir. Bu makalenin amacı, savaş öncesi ve savaş sürecinde savaşa dair yaptığı yayınlarla savaşa yaklaşımını ve okurlara bu konuda verdiği bilgiyi ortaya koymaktır. Bütün dünyayı etkisi altına alan II. Dünya Savaşı, Yedigün dergisi tarafından kayıtsız kalınmadan ele alınmış ve I. Dünya Savaşı'ndan farkı ortaya koyulmuş, yayımlanan yazılarda değişen savaş teknolojisi üzerinde durulmuştur. Özellikle hava silahlarının etkileri vurgulanmış ve halkın bilinçlenmesi amacıyla yazılar yayımlanmıştır. Bu makalede, bu yayımlar üzerinden savaşın değişen ve dönüşen yüzü ele alınacak, hava saldırılarının sivil halk üzerindeki etkisi tartışılacak ve toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi için gerekli tedbirler hakkında yazılar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Savaş, II. Dünya Savaşı, Hava Silahları, Savaş ve Siviller

Modern Warfare Technologies, Air Power, Chemical Weapons and New Warfare Doctrines in Yedigün Magazine (1933-1950)

Research Article

Asist. Prof. Dr., Çankırı Karatekin University, Çankırı /TÜRKİYE
serencelebi@karatekin.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6153-2076

Received: 15 August 2025

Accepted: 14 January 2026

Published Online: 19 February 2026

This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication.

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY-NC 4.0) International License

Atf-Cite:

Çelebi, Seren. "Yedigün Dergisinde Modern Savaş Teknolojileri, Hava Gücü, Kimyasal Silahlar ve Yeni Savaş Doktrinleri (1933-1950)." *History Studies* 18, no. 1 (2026): 259–276.

<https://doi.org/10.9737/historystudies.1766003>

ABSTRACT

The rise in the use of the press during World War I led to an increase in the number of magazines published worldwide on almost every topic. Shaped in parallel with the changing and transforming world, the press made its impact felt in every field. Around the world, periodicals began to be published on topics related to society such as fashion, entertainment, war, and family. States seeking to shape their societies in a way that aligns with the changing world have turned to periodicals as a tool in the process of raising societal awareness. The Republic of Turkey, a newly established state, is one of these countries. The reforms carried out within the Republic of Turkey were published both within the state itself and in magazines published individually. One of these publications is the *Yedigün* magazine, published between March 15, 1933, and October 26, 1950. The purpose of this article is to reveal his approach to war and the information he provided to readers on this subject through his publications on war before and during the war. The Second World War, which affected the entire world, was addressed by *Yedigün* magazine without indifference, highlighting the differences between it and World War I, with a focus on the changing technology of warfare in the published articles. In particular, the effects of aerial weapons were emphasized, and articles were published to raise public awareness. This article will discuss the changing and transforming face of war through these publications, examine the effects of airstrikes on civilian populations, and evaluate articles on the necessary measures to raise societal awareness on this issue.

Keywords: War, World War II, Aerial Weapons, War and Civilians

Funding: The author has reported that this study received no financial support.

Conflicts of interest: The author declares that there are no potential conflicts of interest.

Peer Review: External, double-blind

AI Declaration: The author declares that any of AI tools has not been used for this study.

Finansman: Herhangi fon veya maddi destek kullanılmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Bağımsız, çift-kör hakemlik.

Yapay Zekâ Beyanı: Herhangi bir yapay zekâ aracı kullanılmamıştır.

Giriş

Savaşlar, dünya tarihinde önemli dönüm noktalarını oluşturmakta ve olayların sonuçları, devletlerin yapısal ve toplumsal değişim süreçlerini tetikleyebilmektedir. Bu değişimler, devletlerin yapısal değişim süreçlerini tetiklerken, aynı zamanda toplumları global ölçekteki yeniliklere adapte olma zorunluluğuyla karşı karşıya bırakmaktadır. Değişen dünya dinamiklerini göz ardı eden devletler, pek çok alanda geri kalma riskiyle karşılaşmaktadır. Bir devletin değişim sürecine girmesi, genellikle toplumun bu değişimlere uyum sağlaması ile mümkündür. Bu bağlamda, toplumsal değişimlerin yayılmasında ve aktarılmasında gazete ve dergi gibi süreli yayınlar toplumu bilgilendirmenin önemli aracı olmuştur. Dünyada olup bitenler devlet ve özel girişim olarak gazeteler, süreli yayınlar, broşürler gibi basılı materyaller aracılığıyla topluma duyurulmuştur. Halkı bilgilendirilmenin yanı sıra alınması gereken tedbirler konusunda bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti de Kurtuluş Savaşı'nın ardından, böyle büyük bir toplumsal değişim sürecine girmiş devletlerden biridir. Bu süreç, pek çok alanda yeniliklere yol açmıştır. Yenilikler, özellikle Batı'da meydana gelen toplumsal, kültürel ve siyasal değişimlerin Türk toplumuna entegrasyonu noktasında yoğunlaşmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra yayımlanan süreli yayınlar, toplumsal değişimlerin ve yeniliklerin halkla paylaşılması açısından önemli bir rol oynamıştır. Gazete ve dergiler, yeni rejimin değerlerini tanıtmak ve toplumu yönlendirmek açısından etkili bir kamusal alan işlevi görmüştür. Cemil Koçak, "Geçmişiniz İtinayla Temizlenir" adlı eserinde, Matbuat Umum Müdürlüğü'nün savaş yıllarında basınun neyi, ne zaman, hangi sayfada ve hangi şekilde yayımlayacağına doğrudan müdahale ettiğini belirtmektedir. Dergi ve gazetelerin savaş yıllarında, savaşla ilgili haberlerinin toplumda panik etkisi oluşturmaması için Matbuat Umum Müdürlüğü'nün talimatları doğrultusunda tek sütun halinde ve sınırlı bir anlatımla yayımlanmıştır. Savaş yaklaşırken ve savaş içerisinde gazetelerin, dergilerin içerikleri genellikle dış politikayla ilgilidir.¹ Sedat Simavi'nin 1933-1950 yılları arasında yayımladığı *Yedigün* dergisi de bu dönemlerde yayımlanan önemli dergi örneklerinden biridir.

Yedigün dergisi, 1928'de gerçekleştirilen harf inkılabının ardından, yeni Türk harfleriyle yayımlanan ilk dergilerden biri olma özelliği taşımaktadır. İlk sayısı 15 Mart 1933 tarihinde yayımlanan dergi, 26 Ekim 1950'ye kadar kesintisiz olarak yayımlanmıştır. *Yedigün*'ün yayımlandığı döneme bakıldığında, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasal, kültürel ve toplumsal yapısında önemli dönüşümlerin yaşandığı bir zaman diliminde yayımlandığı görülmektedir. 17 yıl süresince yayımlanan bu dergi, Türk mecmuacılığında pek çok yeniliğe öncülük etmiş, Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki toplumsal yapıyı, siyasal gelişmeleri ve kültürel dinamikleri yansıtan önemli bir kaynak olmuştur. *Yedigün* dergisi, edebi ve kültürel içerikler sunmakla kalmamış, dönemin sosyal ve siyasal yaşamını yansıtan bir platform olarak da işlev görmüştür. Cumhuriyet'in modernleşme yolundaki çabalarını ve Batılılaşma hareketlerini destekleyen bir yayın organı olarak *Yedigün*, Türk toplumunun çağdaş dünyaya entegrasyonuna katkıda bulunmuş ve toplumsal değişimlere dair önemli bir tarihsel belge sunmuştur. *Yedigün* dergisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarındaki toplumsal, kültürel değişimleri ve dönemin entelektüel atmosferini anlamak adına vazgeçilmez bir kaynaktır. Hem Türkiye'ye hem de dünyaya açılan bir pencere olarak, bu dergi, dönemin toplumsal yapısını ve kültürel dönüşümünü belgeleyen önemli bir tarihsel ve edebi eserdir. Aynı zamanda *Yedigün* dergisinin savaşla ilgili yayınları, dönemin sosyo-politik atmosferini yansıtan önemli bir kaynak olmuştur. Yeni bir savaşın çıkacağına dair duyular ve önceden yapılan analizler, savaşın çıkışıyla ilgili öngörüler dergide önemli bir yer tutmaktadır. Derginin bu konuda attığı adımlar, zamanın gazetecilik anlayışı açısından oldukça cesur ve bilgilendirici olmuştur. Özellikle savaşın olası etkilerini öngören yazılar, askeri stratejilerle aktarılırken aynı zamanda sivil halkın yaşadığı trajedilerle ilgili de bilgiler sunarak savaşın yıkıcı etkilerini gözler önüne sermektedir.

II. Dünya Savaşı'nın gölgesinde, dergi, yalnızca eğlence ve sinema odaklı değil, aynı zamanda dünya olayları ve savaşın etkileri üzerine de ciddi bir bilgi kaynağı oluşturmuştur. Bu derginin savaş, teknoloji ve savaşın sivil halk üzerindeki etkileriyle ilgili yayımladığı yazılar, okuyucuları bilgilendirmek ve

¹ Cemil Koçak, *Geçmişiniz İtinayla Temizlenir*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2013) 353-354.

bilinçlendirmek amacıyla yazılmıştır. II. Dünya Savaşı'ndaki teknolojik yeniliklerin, savaşın seyrini nasıl değiştirdiğini anlatan yazılar, derginin dönemin teknolojik gelişmelerine olan ilgisini ve okuyucularını bu konuda bilgilendirme amacını açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle hava silahları ve hava saldırılarının önemi, derginin bu konudaki kapsamlı yazılarıyla derinlemesine işlenmiştir. Savaşın yüzünün değişmesi ve gelecekteki olası savaş senaryoları hakkında yapılan teorik çıkarımlar, okuyucuların olası felaketler konusunda bilinçlenmesine katkı sağlamıştır. Hava saldırıları ve siviller üzerindeki etkileri üzerine yayımlanan yazılar, derginin savaşın siviller üzerindeki sonuçlarına dair toplumsal bir duyarlılık geliştirdiğini göstermektedir. Bu yazılarda, hava saldırılarından korunma yöntemleri de ele alınmış, sivillerin bu tür saldırılara karşı nasıl önlemler alabileceği konusunda okuyuculara rehberlik edilmiştir. Derginin bir başka önemli unsuru, resimli anlatımının gücüdür. Savaşın yıkıcı etkilerini fotoğraflarla desteklemek, okuyucuların savaşın gerçek boyutunu görsel olarak da algılamalarına olanak tanımıştır. Fotoğraflar, savaşın sadece askeri değil, sivil halk üzerindeki etkisini de ortaya koyarak, derginin halkı bilinçlendirme yönündeki amacını pekiştirmiştir.

Yedigün dergisi ile ilgili literatürde, dergideki savaş içeriklerinin detaylı bir şekilde analiz edilmesine dair herhangi bir kaynak bulunmaması, bu çalışmanın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Literatürde yer alan altı yüksek lisans tezi, derginin belirli temalarına odaklanmakla birlikte, savaş ve savaş teknolojilerine dair bir inceleme eksikliği mevcuttur. Bu tezlerin dört tanesi Türk Dili ve Edebiyatı, bir tanesi Mimarlık ve bir tanesi de Sosyoloji bölümlerinde yazılmıştır. Enise Kocaman, *Yedigün* dergisinde yer alan ev modası üzerine odaklanan "Türkiye'de Domestik Kültürün Değişimi: Yedigün Dergisi Üzerinden Bir İnceleme (1933-1940)" isimli çalışmasında, dönemin ev modasını incelemiştir. Mehmet Akif Ergin, "Yedigün Mecmuasındaki Röportaj ve Anılar Üzerine Bir Araştırma" başlıklı tezinde, dergide yer alan dönemin önemli isimlerinin anılarını ve yapılan röportajları ele almıştır. Mümin Çevik, "Yedigün Dergisi Üzerine Bir İnceleme" adlı tezinde ise dergide yayımlanan yazıların fihrisini çıkarmıştır. Ahmet İlteriş Yalın, "Bir Şiir Mektebi Olarak Yedigün Mecmuası" başlıklı tezinde dergideki şiirleri analiz etmiştir. Şadan Şahin, "Halide Edip Adıvar'ın Yedigün Dergisi ve Tan Gazetesi'nde Çıkan Yazıları" adlı tezinde, Halide Edip Adıvar'ın dergideki yazılarını incelemiştir. Nezihe Tunç ise "Kadın-Kadın Hakları: Sedat Simavi'nin Yedigün Dergisinde Kadın Konusunun İşlenmesi (1933-1938)" başlıklı tezinde, dergideki kadın temalı içerikleri ele almıştır.

Bu çalışma, *Yedigün* dergisiyle ilgili literatürde yer alan araştırmalara kıyasla tarih alanına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Çalışma, dergide yayımlanan II. Dünya Savaşı ve savaş teknolojilerine ilişkin içerikler üzerinden bir savaş analizi yapmayı amaçlamaktadır. Dönemin önemli ve yüksek tirajlı dergilerinden biri olan *Yedigün*'ün, savaş hakkında okuyucularını bilgilendirme biçimi detaylı bir şekilde incelenecektir. Çalışmanın odak noktalarından biri, özellikle hava saldırılarının siviller üzerindeki etkileri ve bu saldırılara karşı korunma yöntemlerine dair yayımlanan yazıların içeriklerinin değerlendirilmesidir. Bunun yanı sıra, magazin, aile ve sinema odaklı bir dergi olarak bilinen *Yedigün*'ün, küresel düzeydeki önemli siyasi ve askeri gelişmelere kayıtsız kalmayarak, savaş gibi toplumsal ve uluslararası bir olguya nasıl yaklaşım sergilediği de tartışılacaktır. Bu bağlamda, derginin savaşın teknolojik ve toplumsal dönüşümüne dair sunduğu bakış açıları, dönemin medya anlayışını daha iyi anlamak için önemli bir referans oluşturacaktır.

1. Yedigün Dergisi: Yayın Hayatı ve Kadrosu

Yedigün dergisinin müessisi olarak bilinen Sedat Simavi, Türk basın-yayın hayatının önemli isimlerinden biridir. Yazı işleri müdürlüğünü Tahsin Öztin'in üstlendiği *Yedigün*, daha önce de belirtildiği üzere 15 Mart 1933 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Dergi zaman zaman sayı numaralandırmasında değişikliğe gitmiş olsa da neşriyat macerasına 17 yıl devam ederek 921 sayı çıkarılmış ve 26 Ekim 1950 tarihinde yayın hayatına son verilmiştir.² Derginin ilk sayısında yer alan "Yedigün Çıkarırken" başlıklı yazıda, ayın politikasının ve misyonunun tanımı yapılmıştır. Bu yazıya

² Ahmet İlteriş Yalın, "Bir Şiir Mektebi Olarak Yedigün Mecmuası" (yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2012) 5.

göre *Yedigün*, “iki elinizin parmakları arasına gerilmiş bir sinema perdesi” olarak nitelendirilmiş ve Batı dünyasının manzaraları ile yaşamını değil, “öz yurdunuzun bütün vukuatını, hususi ve umumi sahnelerini” yansıtmayı hedeflediği belirtilmiştir. Aynı yazıda, “kalem, fırça, fotoğraf, *Yedigün* sahifelerine en iyi ve en taze mahsullerini” sergileyeceğini vurgulamıştır.³ Bu ifadeler, derginin sinema ve gazetelere rakip olacağına dair bir iddia ortaya koymaktadır. Ayrıca, *Yedigün*’ün yayımlayacağı fotoğraflarla benzer yayınlardan ayrılacağı ve okuyucunun dergiyi okurken ve görsellere göz atarken, sinemada aldığı hazın ötesine ulaşacağı ileri sürülmektedir.

Yedigün, birinci yılını doldururken yayımladığı “*Yedigün*’ün Büyük Muvaffakiyeti” başlıklı yazısında, takip eden yılda dergiye yeni sekiz sayfa daha ekleneceğini ve bu sayfalarda “*dünyada olan vukuatın seçilmiş fotoğrafları ile süsleyeceklerini*” duyurmuştur.⁴ Nitekim “Fotoğraflarla Hadiseleri Takip Edelim”⁵ başlığı altında bu vaat gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki sayıda yer alan “*Yedigün* İkinci Senesine Girerken” başlıklı yazıda ise dergi ekibinin titiz bir çalışmayla zengin bir içerik sunduğu

*“Mecmuanın yazıları, fotoğrafları, resimleri, klişeleri uzun ve itinalı emeklerle hazırlandı. Elinizdeki altışar aylık iki cildin sayfalarını çeviriniz: senenin en güzel hikâyeleri bunların içindedir. Tanınmış muharrirlerin en güzel fıkraları, en canlı tenkitleri en ehemmiyetli mevzularda en değerli yazıları bütün yıl *Yedigün* sahifelerinde toplandı. Meraklı ve faydalı tarihi bahisleri, hikâyeleri yaşayan veyahut tarihe mal olmuş şahsiyetlerin ibret verici menkıbelerini, maceralarını, hatıralarını en değerli ve salâhiyetli kalemler *Yedigün* sahifelerinde neşrettiler. Türkiye’imizde en kıymetli röportaj muharrirleri *Yedigün*’ün bu zengin ve özlü kadrosu içinde size en taze, en canlı ve en yeni mevzuları seçmek için her türlü yorgunluklara katlandılar.”*⁶ şeklinde ifade edilmektedir.

Yedigün dergisinin idare merkezi, ilk sayısında İstanbul, Ankara Caddesi’nde, Meserret Oteli’nin karşısında bulunan 103 numaralı posta kutusu olarak belirtilmiştir. 1938 yılında bu adres, İstanbul Ankara Caddesi İkdam Yurdu 2. Kat olarak değiştirilmiş ve 1940’lı yıllarda ise Ankara Caddesi Acı Musluk Sokak No: 7 olarak güncellenmiştir.⁷

Derginin ilk sayısının kapağında satış fiyatının 10 kuruş olduğu ve çarşamba günleri yayımlandığı bilgisi yer almaktadır. 22 Mart 1933 tarihinde çıkan ikinci sayısında ise abonelik koşulları açıklanmıştır. Buna göre, Türkiye için yıllık aboneliği 500, altı aylığı 250, 3 aylığı 130, yabancı ülkeler için abonelik ücreti 800, altı aylığı 400 kuruş olarak açıklanmıştır. Zaman içinde derginin fiyatı ve Çarşamba olan yayımlanma günü pazar, pazartesi, salı ve perşembe olarak değişiklik göstermiştir. *Yedigün* dergisi, yayın hayatı boyunca pek çok tanınmış yazar, şair, fotoğrafçı ve edebiyatçıyı bünyesinde barındırmıştır. Yayına başladığı tarihten itibaren genişleyen bir yazar kadrosuna sahip olan dergi, bu çeşitliliği içeriklerine de yansıtmıştır. Ahmet Naim, Sait Faik, Aziz Nesin, Sabahattin Ali gibi isimlerin ilk eserleri, Reşat Nuri Güntekin, Halide Edip Adıvar gibi gibi tanınmış yazarların bazı romanları ilk kez *Yedigün*’de yayımlanmıştır. Hüseyin Cahit Yalçın anı ve gezi yazılarıyla, Nurullah Ataç, Refik Halit Karay, Nihat Sami Banarlı, Nevzat Yalçın, Faruk Nafiz Çamlıbel, Sait Faik Abasıyanık deneme ve düşünce yazılarıyla okuyucuyla buluşmuştur. Ayrıca, tarihçi kimlikleriyle bilinen Turhan Tan, İbrahim Alaaddin Gövsa, Murat Sertoğlu’nun yazıları dikkat çekmektedir. Hikmet Feridun Es, Naci Sadullah Danış, Mekki Sait, Münir Süleyman ve Taha Ay gibi isimlerin röportajları, Münif Fehim ve Ramiz Gökçe gibi fotoğrafçıların görselleri de *Yedigün*’ün sayfalarında yer bulmuştur. *Yedigün*’ün bu denli yüksek tirajlara ulaşmasında, söz konusu nitelikli kadronun varlığı şüphesiz önemli bir etkidir.⁸

³ *Yedigün Dergisi*, “*Yedigün* Çıkarırken”, (15 Mart 1933), 15.

⁴ *Yedigün Dergisi*, “*Yedigün*’ün Büyük Muvaffakiyeti”, (28 Şubat 1934), 17.

⁵ *Yedigün Dergisi*, “Fotoğraflarla Hadiseleri Takip Edelim”, (3 Ekim 1939), 8.

⁶ *Yedigün Dergisi*, “*Yedigün* 2. Senesine Girerken”, (7 Mart 1934), 5.

⁷ Mümin Çelik, “*Yedigün* Dergisi Üzerine Bir İnceleme” (yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, 2017) 13.

⁸ Mehmet Akif Ergin, “*Yedigün* Mecmuasındaki Röportaj ve Anılar Üzerine Bir Araştırma”, yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2019) 2,7-8.

2. Savaşın Yeni Yüzü: Teknoloji, Strateji ve İnsanlık

"Mücadelelerin en büyüğü ve en keskini harptir."⁹ Yedigün'ün 8 Nisan 1936 tarihli 161. sayısında çıkan "Harp İstiyenler" başlıklı yazısına göre dünya I. Dünya Savaşı'nın ardından, bir başka savaşın çıkma olasılığının farkındadır. Bu durum, I. Dünya Savaşı'nın dünyaya barışı getirebileceği düşüncesinin yanlış olduğunu ve aksine dünyayı başka bir savaşa doğru sürüklediğini ortaya koymaktadır. I. Dünya Savaşı sonrasında yıkılan imparatorlukların yerine kurulan yeni, müstakil devletler, dünyaya huzuru getirmemiştir. Barış, sükûnet ve hürriyet gibi kavramlar, savaş esnasında karşı tarafın manevi gücünü zayıflatmak amacıyla kullanılan birer komediye dönüşmüştür.¹⁰ Ayrıca barış zamanındaki sıkıntıların giderilmesi için savaşın gerekli olduğuna inanılmakta uzun süre devam eden barış yıllarında, toplumların uyuşukluk, tembellik ve çalışmadan rahat bir yaşam sürme eğilimlerinin arttığı belirtilmektedir. Çıkabilecek bir savaşın da bu uyuşukluğu ortadan kaldıracığı düşünülmektedir. Savaş çıkması durumunda işsizlik sona erecek, fabrikalar faaliyete geçecek, herkes iş bulacak, mal ve hizmetlerin değeri artacaktır. Ancak çıkabilecek bir savaşın eski savaşlardan farklı olacağı, devletler ve milletler arasındaki ilişkilerin yoğunlaşması nedeniyle savaştan beklenen herhangi bir refahın engelleneceği de açıktır. Savaşın değişen doğası, devletlerin bütün kuvvetlerini savaşlara yönlendirmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, I. Dünya Savaşı sonrasında çıkabilecek herhangi bir savaşın, refah getirmesi beklenmemelidir. Nitekim bütün bu olumsuz düşüncelere rağmen devletlerin yeni bir dünya savaşına hazırlanma çabaları gözlemlenmektedir.¹¹ Yedigün'de bu hazırlıklar neticesinde çıkabilecek bir savaşın ne şekilde olacağına dair yazılar bulunmaktadır. Yedigün'ün 8 Nisan 1936 tarihli "55.000.000 Asker 23.000 Tayyare" başlıklı yazısında, orduların eskisi gibi olmadığından ve artık ordu denildiğinde bir ülkenin maddi ve manevi tüm gücünün ve kaynaklarının akla geldiğinden söz edilmektedir. Yeniden çıkabilecek bir savaş, toplumda çoluk-çocuk, kadın-erkek demeden herkesin askeri sorumluluk taşımaya neden olacaktır. "Herkes asker olacak, her mevcuda harp vazifesi verilecektir." Bir savaş çıkması durumunda evdeki kedilere, sokaktaki köpeklere, hatta gökyüzünde uçan kargalara ve serçelere bile görevler verilecektir.¹² Bu yeni savaş sisteminde, eski savaşlardaki gibi açık şehirleri bombalamamak, dum dum kurşunları kullanmamak, testere şeklindeki süngüler ve ezerek yara açan baltalar ile topuz şeklindeki silahların yasaklanması gibi insanlık kurallarına riayet etme anlayışı ortadan kalkmıştır. I. Dünya Savaşı'na kadar savaşların insanlık kurallarına uygun yürütüleceği fikrine inanç bulunmaktaydı. Ancak, savaş teknolojisinin gelişmesi ve savaş biçimlerinin değişmesi, bu inancı zayıflatmıştır.¹³ "Asırlardan beri insanı korkutan, fakat cemiyetler tarafından yine bir zaruret olarak kabul edilen harp, devrimizde fennin son silahları ile korkunç bir surette mücehhez olarak bugün, dünyayı daha fazla tehdit etmektedir denebilir."¹⁴

Orduların savaş araçlarını geliştirmesi, özellikle karada yürüyen zırhlı araçlar, I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru hız kazanmıştır. Yedigün'de 3 Şubat 1937 tarihinde yayımlanan bir yazıda, "bugünkü orduların en mühim kudretini makine ve motor teşkil ediyor" denilmektedir. Makineleşme "mecanisation" ve motorlaşma "motorisation" kavramları, orduların modern silahları ve nakliye araçlarını kullanması ile ilişkilidir. Makineleşme, orduların otomatik top, tüfek, tank ve uçak gibi silahlarla donatılması anlamına gelirken, motorlaşma; otomobil, motorlu araba, otokar, kamyon ve nakliye uçaklarının ordunun ihtiyaçlarını hızlı bir şekilde ulaştırması, birkaç saat içerisinde ihtiyaç noktasına varmasıyla ilgilidir.¹⁵ Örneğin, Yedigün'ün 26 Eylül 1939 tarihinde çıkan sayısına göre savaş başlangıcında tanklar o günün en kuvvetli savaş silahlarıdır.¹⁶ "Bugünkü harbin en kuvvetli silahlarından biri olan tanklar, hareket

⁹ S. T. "Türk Pazusu", Yedigün Dergisi (24 Mart 1937) 22.

¹⁰ Hüseyin Cahit Yalçın, "Harp İstiyenler", Yedigün Dergisi (8 Nisan 1936) 5.

¹¹ N.R., "Harp Refah Getirir Mi?", Yedigün Dergisi, (4 Ekim 1938) 3-4.

¹² T. Şükrü, "55.000.000 Asker 23.000 Tayyare", Yedigün Dergisi (8 Nisan 1936) 3-4.

¹³ F. R., "Harbi İnsanileştirmeli Mi?", Yedigün Dergisi (11 Nisan 1939) 10.

¹⁴ Yedigün Dergisi (28 Eylül 1939) 2.

¹⁵ S., "Orduların Makinalaşması ve Motorleşmesi", Yedigün Dergisi, (3 Şubat 1937) 10-11.

¹⁶ Yedigün Dergisi, "Fotoğraflarla Hadiseleri Takip Edelim", (26 Eylül 1939) 8-9.

eden birer kale sayılabilirler. Bu çelik kaleler, en arızalı arazide ilerliyor, sürat ve hareket gibi bugünkü askerlik usulünde iki mühim amili birden temin ediyor.”¹⁷

Değişen savaş biçiminin tüm dünyaya nasıl bir etki yaptığı, II. Dünya Savaşı ile açıkça gözler önüne serilmiştir. II. Dünya Savaşı'na kadar yapılan savaşlar, yatay (ufkî) savaşlar olarak tanımlanabilir. Yumrukla, tırnakla, sopayla ve taşla yapılan dövüşler ile baltayla, tırpanla, kılıçla, okla ve süngüyle gerçekleştirilen muharebeler de bu tür savaşlardır. Bu savaşlarda “yumruklar ufka doğru uzanır, kılıçlar ufka doğru çekilir, tüfekler ve toplar ufka doğru atılırdı.” Ancak artık insanlık dikey (şakulî) bir savaş sistemini benimsemiştir. Şakulî harp, 1939 yılında icat edilmiştir. Artık insanlar göğüs göğüse dövüşmemekte, savaş silahları yukarıdan aşağıya doğru atılmaktadır. Bu değişim, savaşlarda uçakların kullanılmaya başlanmasıyla en iyi şekilde kendini göstermiştir. Uçaklar, savaşlarda kullanılarak sivil halka verilen zararı arttırmış ve savaşın doğasını köklü bir şekilde değiştirmiştir.¹⁸ Savaşlar, askeri bir olgu olmaktan çıkıp, toplumsal, ekonomik ve kültürel boyutlarda da etkiler oluşturmaya başlamıştır. *Yedigün* dergisinin yazılarında, savaş hazırlıklarının ordularla sınırlı olmadığı ve toplumun her bireyinin savaşa yönelik hazırlıklara dâhil edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu durum, savaşın bir devletin veya ordu mensuplarının tek başına üstesinden gelebileceği bir mesele olmadığını, toplumun tüm kesimlerinin bu süreçte yer alması gerektiğini ortaya koymaktadır.

3. Yedigün Dergisi ve II. Dünya Savaşı

Yedigün dergisi, I. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da savaş hazırlıkları hızla devam ederken, 1936 yılından itibaren ikinci bir dünya savaşının patlak vereceği yönünde yazılar yayımlamaya başlamış ve nihayetinde 1939 yılında II. Dünya Savaşı başladığında dergi savaşla ilgili haberleri aktarmayı sürdürmüştür. Dergi II. Dünya Savaşı'nın gidişatını ayrıntılı bir şekilde takip ederek, savaşın seyrini, devletlerin ittifaklarını ve cephelerdeki gelişmeleri hemen hemen her sayısında yer alan haberlerle kapsamlı bir şekilde sunmuştur. Haber dili, dönemin siyasi atmosferini ve toplumsal gelişmeleri yansıtan önemli bilgiler içermektedir.

Dergi, genellikle savaşın gidişatına dair büyük devletlerin liderlerinin portrelerine yer vermiştir. Örneğin, 5 Nisan 1933 tarihinde yayımlanan “Hitler Kim?” başlıklı yazıda, Adolf Hitler'in yükselişi detaylı bir biçimde ele alınmıştır.¹⁹ 15 Kasım 1933 tarihli başka bir yazıda ise “Hitler Nasıl Yaşar?” sorusu gündeme getirilmiş ve Hitler'in mütevazı yaşam tarzı vurgulanmıştır.²⁰ 21 Ağustos 1935 tarihinde yayımlanan “Temiz Kan Davası” başlıklı yazıda ise Hitler'in Nasyonal Sosyalist Parti'sine (Nazi) ve saf Alman ırkını sürdürme amacına dair görüşler paylaşılmıştır. Bu yazıda, Hitler'in Yahudilere yönelik planlarının ve bu süreçteki önerilerinin etkisi üzerinde durulmuştur.²¹ *Yedigün*, savaş başladıktan sonra da Hitler hakkında sessiz kalmamış ve okuyucularının Hitler'in kim olduğunu merak edeceği düşüncesiyle, 14 Kasım 1939'da “Hitler Normal Midir?” başlıklı bir yazı yayımlamıştır. Bu yazıda, Hitler'in hayatı ve devlet adamlığı hakkında bilgi verilmiştir.²² Dergi, Hitler ile ilgili haberlerin yanı sıra savaşta yer alan diğer devletlerin liderlerine, generallerine ve askerlerine dair çeşitli yazılar yayımlamıştır. Örneğin, “Churchill Kimdir?”²³, “General Wavel”²⁴, “Mussolini ve Hitler”²⁵, “Mussolini”²⁶, gibi yazılar, dönemin siyasi figürleri hakkında bilgi vermektedir. *Yedigün*, 8 Ocak 1936

¹⁷ *Yedigün Dergisi* (3 Ekim 1939), 2.

¹⁸ İbrahim Alaettin Gövsa, “Şakuli Harp ve Kör Döğüşü”, *Yedigün Dergisi* (30 Nisan 1944) 5.

¹⁹ *Yedigün Dergisi*, “Hitler Kim?”, (5 Nisan 1933) 7-8.

²⁰ Ömer Rıza, “Hitler Nasıl Yaşar”, *Yedigün Dergisi* (15 Kasım 1933) 3.

²¹ *Yedigün Dergisi*, “Temiz Kan Davası”, (21 Ağustos 1935) 3-4.

²² İbrahim Alaettin Gövsa, “Hitler Normal Midir?”, *Yedigün Dergisi* (14 Kasım 1939) 5.

²³ V.G., “Churchill Kimdir?”, *Yedigün Dergisi* (27 Aralık 1941) 8-9.

²⁴ *Yedigün Dergisi*, “General Wavel”, (10 Şubat 1941) 2.

²⁵ Nizamettin Nazif, “Mussolini ve Hitler”, *Yedigün Dergisi* (13 Mayıs 1945) 4.

²⁶ Ömer Rıza, “Mussolini”, *Yedigün Dergisi* (12 Nisan 1933) 5,15.

tarihli “Avrupa Silah Başında” başlıklı yazısında ise II. Dünya Savaşı’nın patlak vermesine dair önemli değerlendirmelere ve savaşın sebeplerine dikkat çekilmiştir. Bu sebeplerin başında, I. Dünya Savaşı’ndan galip çıkan devletler arasındaki anlaşmazlıklar, savaştan sonra imzalanan barış anlaşmaları ve bazı devletlerin büyük siyasi hedeflerinin olduğu belirtilmiştir.²⁷ Dergi, savaşın çıkmasına sebep olan diplomatik ilişkileri de yakından takip etmiş ve Avrupa’daki gergin ortamı sıkça işlemiştir. Özellikle, Hitler’in seyahatlerine dair yayımlanan yazılar, bu seyahatlerin savaş öncesinde hangi devletlerin birbirleriyle ittifak kuracağına dair ipuçları sunduğu vurgulanmıştır.²⁸ 11 Ekim 1938 tarihli bir haberde, diplomatik temaslar ve olaylara karşı gösterilen ilgiler bağlamında İngiltere, Fransa ve Rusya’nın Çekleri iltizam edeceği, İtalya ve Lehistan’ın ise Almanya’nın yanında yer alacağı ihtimali ele alınmaktadır.²⁹

“Günlerden beri siyasi bulutlarla kararan Avrupa ufukları harp ateşinin ilk alevleri ile parlamış bulunuyor” ifadesiyle savaşın başladığını duyurmuş ve bu yeni savaşın I. Dünya Savaşı’nı hatırlatan koşulları olduğu, savaşın Almanya’nın savaş arzusu doğrultusunda başladığı ifade edilmiştir.³⁰ Yedigün’de II. Dünya Savaşı haberleri 19 Eylül 1939 tarihli 341. sayısında, “Fransız ordusunun umum kara, deniz ve kara kuvvetleri erkanı harbiye reisi olan General Gamelin, sade Fransanın değil, bugün bütün Avrupa ve bütün dünyanın en büyük askerlerinden biridir” şeklinde bir bilgiyle başlamış ve diğer devletlerin durumları hakkında da bilgi sunulmuştur. Aynı zamanda “Fotoğrafla Hadiseleri Takip Edelim” başlığı altında bir seri başlatılmış ve bu kısımda savaşla ilgili fotoğraflar paylaşılmış, savaşın gidişatına dair fotoğraflara yer verilmiş ve savaşın etkileri görsel olarak da aktarılmıştır.³¹ Buna benzer bir seri de “Son Bir Haftalık Dünya Harbinin Muhtelif Hadiselerine Bir Kuşbakışı” başlığı altında yapılmaya çalışılmış ancak kısa sürmüştür.³² Bu tür görsel içerikler, derginin savaşın acımasız yüzünü okuyucularına daha etkili bir şekilde sunmayı amaçladığını göstermektedir.

Yedigün, savaşın siviller üzerindeki olumsuz etkileri hakkında yazmayı da ihmal etmemiş ve 31 Mayıs 1943 tarihli 534. sayısında,

“gece derin bir sessizlik içerisinde uyuyan şehir, sabahın alacakaralığı henüz sökerken üstünde dumanları tüten bir taş yığını halindedir. Hiçbir müdafaa tedbiri şehri bu hale düşmekten kurtaramamış, çünkü tonluk bombaların binlercesi şehrin sinesinde patlamıştır. Bugünün hava baskınları işte bu kadar amansızdır”³³

İfadeleriyle güncel durumu özetlenmiştir. Bu bombalar, isabet ettikleri şehirleri ve fabrikaları harap etmekle kalmamış ve oluşturdukları hava boşluklarıyla ayakta durabilen her şeyi yok etmiştir. Yedigün, bu durumun acımasızlığını daha fazla vurgulamak amacıyla yanan şehirlerin fotoğraflarını da paylaşmıştır.³⁴ 6 Aralık 1943 tarihinde yayımlanan başka bir haberde, bir aydır bombalanan Berlin ve diğer Alman şehirlerinin bu bombardıman sonucunda asfaltlarının bile tuttuğu, binlerce insanın öldüğü, ölmeyenlerinde evsiz yurtsuz kalıp göç etmek zorunda kaldığına değinmektedir.³⁵ 23 Temmuz 1944’de yer alan bir başka haber ise bu bombardımanların “sayısız nesillerin alın teri ve bilgi mahsulü olan medeniyetlere” zarar verdiğini belirtmektedir. İnsanlık, bu bombardımanlar sonucunda hatıra diye andığı ve saygı duyduğu her şeyini kaybetmiştir. Dergi bombardımanlar sonucunda “insanlık mazisiz

²⁷ Yedigün Dergisi, “Avrupa Silah Başında”, (8 Ocak 1936) 18-19,30.

²⁸ Yedigün Dergisi (10 Mayıs 1938) 2.

²⁹ Yedigün Dergisi (11 Ekim 1938) 2.

³⁰ Yedigün Dergisi, “Geçen Harbi Kim Çıkardı”, (12 Eylül 1939) 1, 5.

³¹ Yedigün Dergisi (19 Eylül 1939) 2.

³² Yedigün Dergisi, “Son Bir Haftalık Dünya Harbinin Muhtelif Hadiselerine Bir Kuşbakışı”, (18 Haziran 1940) 10.

³³ Yedigün Dergisi, “Müthiş Bombardımanlar”, (31 Mayıs 1943) 2.

³⁴ Tevfik Tuğrul, Bombardımanlar, Yedigün Dergisi (18 Ekim 1943) 2, 7, 11.

³⁵ Yedigün Dergisi, “Bomba Yağmuru”, (6 Aralık 1943) 2.

kalmıştır” ifadesiyle savaşın insani boyutunu çarpıcı bir şekilde dile getirmiştir.³⁶ Savaşın siviller üzerindeki bir diğer etkisi özellikle gıda sıkıntısı ve kıtlık gibi sorunlarla daha da derinleşmiştir. Bu gıda ve kıtlık sıkıntısı yeterli beslenemeyen çocukların sağlık sorunlarıyla karşılaşmasına da neden olmuş ve bu durumun savaşın acımasız yüzünü gözler önüne serdiğini vurgulamıştır.³⁷

4. Hava Gücünün Askerî Stratejideki Yeri ve Teknolojik Gelişimi

Savaşın en basit biçimi iki kişinin karşılıklı dövüşmesi ve yığın yığın insanların tek bir insan haline gelmesidir. Savaşın değişmeyen esasları da vurmak, korunmak ve kılmıdamaktır. Bu esaslar çerçevesinde savaşlar eskiden kara üzerinden askerler vasıtasıyla ilerlerken zamanla bu durum değişmiştir. Buharlı makinanın icadıyla savaş araç-gereçleri gelişmiştir. Böylece hareket hızı fazla olan savaş aletleri, savaşın vazgeçilmez unsurları haline gelmiştir. Uçaklar bu hareket kabiliyeti yüksek araçlardan biridir. Uçaklar savaşlarda ilk kullanılmaya başladıklarında mühim olmayan savaş vasıtaları olarak görülmüştür. Ancak 1918 yılına bakıldığında bu durum değişmiş uçaklar birer tonluk bombalar taşımağa başlamış, karada ve denizdeki hızı sifra indirmiştir.³⁸ Başlangıçta yuvasından yeni ayrılan bir yavru kuşun ürkekliği ve şüpheleriyle benzer şekilde uçuş yeteneklerine sahip olan uçaklar, dört yıl süren I. Dünya Savaşı'nın sonunda, göklerdeki yerini bir yırtıcı kartal gibi almıştır.³⁹ 30 Nisan 1940 tarihinde yayımlanan bir yazıda, o dönemdeki savaş şartları göz önünde bulundurulduğunda, hava hakimiyeti olmayan devletlerin kendilerini etkili bir şekilde savunamayacakları vurgulanmış ve bu nedenle milletlerin hava kuvvetlerini sürekli olarak geliştirmeleri gerektiği ifade edilmiştir. II. Dünya Savaşı sırasında, özellikle şimal harekâtı başladığında, savaşın en hareketli ve en hızlı silahının uçaklar olduğu anlaşılmıştır.⁴⁰ Uçakların savaşlarda kullanımı, kazanma şansını artıran bir faktör haline gelmiştir. 17 Ekim 1939 tarihinde yayımlanan “Havadan Gelecek Tehlike” başlıklı yazıda, o dönemdeki bombardıman uçaklarının 500 km'ye kadar çıkan hızları, taşıyabildikleri tonlarca bomba ve uzun mesafeleri güvenli bir şekilde kat edebilme kapasiteleri göz önünde bulundurularak, uçakların zaferi nasıl daha yakın hale getirdiği üzerinde durulmuştur.⁴¹ Eşref Şefik, 31 Mart 1941 tarihinde kaleme aldığı “Bu Harbi Kazanacak Silah Tayyare Midir?” başlıklı yazısında, hava gücünün önemini II. Dünya Savaşı sırasında yaşanan birkaç önemli olayla örneklendirerek açıklamıştır. Şefik, Alman hava gücünün Polonya harekâtındaki üstünlüğünü devam ettirmemesi durumunda, Alman ordularının sadece kara kuvvetleriyle başarılı olamayacağını belirtmiş, aynı şekilde Fransız cephesinde Sedan'da açılan gedikte, müttefiklerin hava gücü hakimiyetinin olması durumunda, Alman zırhlılarının Paris'e ulaşmasının mümkün olamayacağını ifade etmiştir. Bu açıklamalar, hava gücünün kara muharebelerindeki galibiyetin belirleyici faktörü olduğunu göstermiştir ve gelecekteki savaşlarda da bu rolü üstleneceği açıktır.⁴² Uçak hızı teknolojisi 15 Mayıs 1941 tarihinde Arif Ahiskal tarafından yazılan “Havacılığın En Meraklı Tarafları” başlıklı yazıda, uçakların yükünün arttıkça hızının da artmakta olduğundan ve bunun sebebinin yapıcılarının hesap sırasında uçağın uçabilmesi için yükleneceği ağırlığı taşıyacak satırları bölüştürmesi olduğundan bahsetmektedir. Bunun için iki temel unsurlar üzerinde durulmaktadır. Uçağın hızlı olması için “*Ya kanatlar altına fazla miktarda hava tabakası sevk ederek tayyarenin taşıyıcı kuvvetini fazlalaştırır yahut da aynı gaye için kanatları genişletmek, uzatmak ve tam manası ile kanatlar sathını çoğaltmak zarureti vardır.*” Böylelikle gelişen bu hava gücü teknolojisiyle I. Dünya Savaşı sırasında iki makineli tüfek ve dört yüz kilo bomba olan uçağın silahı II. Dünya Savaşı'nda sekiz makineli tüfek, bir ufak çaplı top, on beş bin kilo bomba olmuş, eskiden havada dört saat kalabilen uçak artık otuz altı saat uçabilen bir silah haline gelmiştir.⁴³

³⁶ *Yedigün Dergisi*, “Yıkılan Herşey!”, (23 Temmuz 1944) 2.

³⁷ *Yedigün Dergisi*, “Bu Harbin Çocuğu”, (27 Aralık 1943) 7,9.

³⁸ *Yedigün Dergisi*, “Muharebede Zafer En Çok Sürat Gösterenindir”, (24 Temmuz 1935) 17,21.

³⁹ A. Ahiskal, “Hava Zaferleri”, *Yedigün Dergisi* (5 Eylül 1939) 8-9.

⁴⁰ E.Ş. Atabey, “Bugünkü Harp ve Tayyare”, *Yedigün Dergisi* (30 Nisan 1940) 10-11,17.

⁴¹ A. Ahiskal, “Havadan Gelecek Tehlike”, *Yedigün Dergisi* (17 Ekim 1939) 3-4.

⁴² Eşref Şefik, “Bu Harbi Kazanacak Silah Tayyare Midir”, *Yedigün Dergisi* (31 Mart 1941) 10-11.

⁴³ Arif Ahiskal, “Havacılığın En Meraklı Tarafları”, *Yedigün Dergisi* (15 Mayıs 1941) 6-7.

Yedigün dergisinde, uçakların savaşların vazgeçilmez unsurları olduğuna dair görüşlerin yanı sıra, farklı uçak modelleri ve bunların savaş alanındaki işlevleri hakkında teknik bilgiler de sunulmuştur. I. Dünya Savaşı'ndan sonra duralüminyum ve çelik gibi malzemelerin uçak gövde yapımında kullanılması, "hava gemisi" olarak nitelendirilebilecek ölçüde büyük uçakların üretilmesini mümkün kılmıştır. Bu süreçte bombardıman uçakları da geliştirilmiş, 19 Eylül 1939 tarihli bir yazıda bu uçakların gelecekteki savaşların en önemli ve yıkıcı silahları olacağı öngörülmüştür. Bahsi geçen yazıda, "sekiz bin metre yükseklere çıkarak uçan bugünkü bombardıman tayyarelerinin sıklığı 24 ton kadar olup 4 tondan ziyade bomba kaldırmakta ve 2500 kilometre uzaklara gidebilmektedir." Bu uçaklar, avcı uçaklarına karşı korunmak amacıyla ön ve arka kısımlarına seri ateşli toplar ve makineli tüfeklerle donatılmıştır. Bazı modellerde, makineli tüfekler zırhlı kule (coupole) içinde yer almakta, gerektiğinde otomatik olarak dışarı çıkarak her yöne ateş edebilmektedir.⁴⁴ 13 Aralık 1938 tarihli bir görselin altında ise havadan torpil atabilen uçakların geliştirilmesiyle hava silahlarının çeşitliliğinin arttığı ifade edilmiştir.⁴⁵ Eşref Şefik'in "Hava Harplerinde Avcı ve Bombardıman Tayyareleri" başlıklı yazısında, I. Dünya Savaşı'ndan itibaren avcı, bombardıman ve keşif uçaklarının gelişimi ele alınmıştır. Savaş sırasında hızları nedeniyle daha çok avcı uçaklar tercih edilmiş, ancak savaş sonrasında mühendislik çalışmaları ile bombardıman ve keşif uçaklarının performansı artırılmış ve bu üç tip arasındaki farklar azalmıştır. Ayrıca yazıda, "mermilerin namludan çıkış temposu, saniyenin onda birinde olduğuna nazaran, 400 metre uzaktan başlayan bir mücadele ateş yağmurunun beher tanesinin aralığı ona metredir" gibi teknik bilgilere de yer verilmiştir.⁴⁶ II. Dünya Savaşı'nda bombardıman uçağının kullanımına Almanların Lehistan'da bombardıman uçaklarını kullanarak sadece askeri hedefleri değil sivilleri yaşadığı şehirleri de bombaladıkları verilebilir.⁴⁷ Amerika tarafından üretilen "Uçan Kaleler" isimli uçaklar ise 9000 kilometrelik menzile sahip olup tek depo yakıtla bu mesafeyi kat edebilmekte, ağır olmalarına rağmen 10.000 metreye yükselebilmektedir. Bu tür uçaklar, şehirler ve sivil hedefler üzerinde büyük tahribat yaratma potansiyeline sahiptir.⁴⁸ 25 Haziran 1940 tarihli "Sihirbaz Tayyareler" başlıklı yazıda, gelişen uçak teknolojisinin göz ardı edilemeyecek boyutlara ulaştığı, "infra-rouge" ışık teknolojisi sayesinde uçakların görünmeden hareket edebileceği ifade edilmiştir. Amerika'nın Saint-Louis kentinde Merton ve Zorykin tarafından icat edilen "elektrik kovana"nın çevresini aydınlatırken kendisinin görünmez kalabildiği belirtilmiştir. "Kuşlardan ilham alan ve denize inerek martılarla rekabet eden tayyare bugün eriştiği mükemmeliyetle, insan dehasını temsil ediyor."⁴⁹ Yedigün'de tanıtılan bir diğer uçak türü "Tepkili Uçaklar" dır. 19 Haziran 1948 tarihli yazıda, bu uçakların icadından itibaren hava kuvvetlerinin tüm gücünü bu teknolojiye yönelteceği öngörülmüştür ve "6800 kilogram ağırlığına olan bu uçak yüksek irtifa av, av-bombardıman yer taarruzlarına karşı av, veya fotoğraf keşif uçağı olarak yapılmıştır."⁵⁰

Yedigün, II. Dünya Savaşı sırasında hava silahlarının etkin kullanımına dair önemli haberler sunmuştur. Özellikle savaşın ilk yıllarında, hava gücünün stratejik önemi giderek artmış ve bu konu dergide sıklıkla işlenmiştir. Derginin 24 Ekim 1939 tarihli 346. sayısında, Almanya'nın İngiltere üzerine başlattığı hava taarruzuna dair bir haber yer almaktadır. İngiltere'nin, Almanya'nın hava saldırılarına karşı koymak için hava savunma topları ve avcı uçaklarıyla hazır beklediği, gece boyunca gökyüzünü ışıklarla tarayarak düşmanın olası saldırılarını engellemeye çalıştığı vurgulanmaktadır.⁵¹ 4 Haziran 1940 tarihli 378. sayıda ise İngiltere'nin Almanya'ya karşı başlattığı hava saldırılarından söz edilmektedir. Dergi, İngiltere'nin hava silahları bakımından Almanya'ya kıyasla daha üstün olduğunu ve bu üstünlük sayesinde İngilizlerin, Almanya'nın savaş sanayi merkezlerini ve savaş limanlarını başarıyla bombalayarak düşmana büyük zayıflıklar verdiklerini aktarmaktadır. Bu, savaşın gidişatında

⁴⁴ Yedigün Dergisi, "Hava Kruvazörleri", (19 Eylül 1939) 10-11.

⁴⁵ Yedigün Dergisi, "Torpilli Tayyare", (13 Aralık 1938) 11.

⁴⁶ Eşref Şefik, "Hava Harplerinde Avcı ve Bombardıman Tayyareleri", Yedigün Dergisi (30 Ocak 1940) 10-11-12.

⁴⁷ Yedigün Dergisi, "Fotoğraflarla Hadiseleri Takip Edelim", 8.

⁴⁸ Eşref Şefik Atabek, "Uçan Kaleler", Yedigün Dergisi (27 Ocak 1941) 10-11

⁴⁹ Yedigün Dergisi, "Sihirbaz Tayyareler", (25 Haziran 1940) 7.

⁵⁰ Yedigün Dergisi, "Tepkili Uçaklar", (19 Haziran 1948) 6-7.

⁵¹ Yedigün Dergisi, "Fotoğraflarla Hadiseleri Takip Edelim", (24 Ekim 1939) 8.

hava gücünün ne denli belirleyici bir faktör haline geldiğini gösteren önemli bir örnektir.⁵² Ayrıca 18 Haziran 1940 tarihli haber, İngiliz uçaklarının Akdeniz ve Afrika sahillerindeki İtalyan askeri üslerini bombalayarak savaşın farklı cephelerinde de hava gücünün etkin kullanıldığını ortaya koymaktadır.⁵³ Amerika'nın savaşa katılması ise 12 Temmuz 1943 tarihli haberde ele alınmıştır. Dergi, Amerika'nın gelişmiş sanayisi sayesinde hava gücünde sağladığı üstünlüğü müttefiklerine aktardığını ve bu üstünlüğün savaşın gidişatında giderek daha fazla belirleyici olacağını vurgulamaktadır. Hava gücünün savaştaki rolü, her geçen gün daha fazla hissedilmekte ve bu üstünlük savaşın seyrini etkilemeye başlamaktadır.⁵⁴ *Yedigün* dergisi uçaklar hakkında yaptıkları bu haberlerle II. Dünya Savaşı'nın en amansız savaş silahını uçaklar olarak ele almaktadır. Uçaklar için bir şehri yakıp çıkmak bir saniye almakta, hava boşluklarına saldıkları bir bomba ile bir şehrin bütün kaynaklarını yok etmektedir. Uçaklar bu savaşın bir numaralı öldürücü silahlarıdır.⁵⁵

5. Havacılığın Yükselen Kahramanları

Yedigün dergisi yayımlarında, hava silahlarına geniş bir yer verilmesinin yanı sıra, bu silahları kullanan pilotlar da unutmamıştır. Dergide, savaşlarda uçaklar kadar, bu uçakları kullanan kişilerin de değerli bireyler olduklarına vurgu yapılmış ve pilotlarda bulunması gereken özellikler üzerinde durulmuştur. Bu yazılar aynı zamanda, toplumu havacılık alanında cesaretlendirici bir motivasyon sağlamayı hedeflemiştir. Bu yazıların başında da A. Ahıskal'ın, 28 Kasım 1939 tarihli 351. sayısından itibaren yayımlanan "Tayyareci Olmak İstiyorum" başlığı altında yer alan yazı dizisidir. Bu yazı dizisinin ilk bölümünde Ahıskal, bir tayyarecinin öncelikle mükemmel bir insan olması gerektiğini vurgulamaktadır. Tayyareciliğin her meslekte olduğu gibi ayrı şubelere ayrıldığına değinmiş ve bu şubeleri de pilotluk, gözcülük, paraşütcülük ve makinistlik şeklinde tanıtmıştır. Bu şubelerde görev yapacak bireylerin yeteneklerine göre seçilmesi gerektiği ifade edilmiş, pilot adaylarının soğukkanlı, vicdan sahibi, arkadaş canlısı, sağlam karakter ve irade sahibi olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Pilot hem havada hem de karada uçağı kullanabilen kişiyken, gözcüler havada uçağın güzergahını düzenleyerek pilota yardımcı olan bireylerdir. Gözcülerin soğukkanlı, görevini seven, arkadaşlarına bağlı, sorumlulukları paylaşan ve düzgün karakterli olmaları gerekmektedir. Makinistler ise uçakların motorlarıyla ilgilenen, uçuş öncesi ve sonrasında motor hasarlarını engelleyen görevlilerdir.⁵⁶ Bu yazı dizisinin ikinci kısmı 5 Aralık 1939 tarihinde yayımlanmış ve uçakların icat edilmesinden günümüze kadar geçirdiği değişimlere değinilmiştir. Uçakların tasarım süreçlerinde mühendisler tarafından geliştirilen modellerin test uçuşlarını pilotların gerçekleştirdiği ve bu uçuşlar sonucunda uçakların kabul edilip edilmeyeceğine karar verildiği ifade edilmiştir.⁵⁷ Dizinin 12 Aralık 1939 tarihli üçüncü yazısında, paraşütlerin pilotlar için bir güvenlik aracı olarak önemi vurgulanmaktadır. Paraşütler, uçuş sırasında olabilecek aksaklıklar karşısında pilotların soğukkanlılıkla hareket etmelerini sağlamaktadır.⁵⁸ Nitekim II. Dünya Savaşı'nda uçaklardan paraşütle asker indirmek ve bu şekilde bir cepheyi ele geçirme yöntemi ilk defa kullanılmıştır. Ancak genellikle uçaktan atılan askerler, iniş yaptıkları bölgeyi tanımadıkları için yollarını kaybetmekte esir düşmekte veya ateş altına alınıp ölüme sürüklenmektedirler.⁵⁹ Pilotların uçak hakimiyetini sağlamada önemli bir diğer faktör ise akrobasi yeteneğidir. Akrobasi manevraları sayesinde düşman kuvvetlerinin uçakları karşısında soğukkanlılıkla karşılık verilmesi ya da manevra kabiliyetiyle hata önlenmesi mümkündür.⁶⁰ A. Ahıskal'ın 10 Eylül 1940 tarihinde kaleme aldığı "Harpte Tayyare ve Tayyareci" başlıklı yazısında, kara muharebelerinde

⁵² *Yedigün Dergisi*, "İngiliz Tayyarelerinin Muvaffakiyetli Akınları" (4 Haziran 1940) Kapak Sayfası.

⁵³ *Yedigün Dergisi* (18 Haziran 1940) Son Kapak.

⁵⁴ *Yedigün Dergisi*, "Havalarda Üstünlük", (12 Temmuz 1943) 2.

⁵⁵ *Yedigün Dergisi*, "Harpte Tayyare", (1 Haziran 1942) 2.

⁵⁶ A. Ahıskal, "Tayyareci Olmak İstiyorum", *Yedigün Dergisi* (28 Kasım 1939) 17.

⁵⁷ A. Ahıskal, "Tayyareci Olmak İstiyorum", *Yedigün Dergisi* (5 Aralık 1939) 17.

⁵⁸ A. Ahıskal, "Tayyareci Olmak İstiyorum", *Yedigün Dergisi* (12 Aralık 1939) 16.

⁵⁹ *Yedigün Dergisi*, "Paraşüt Harbi İflas Etti", (4 Haziran 1940) 6.

⁶⁰ A. Ahıskal, "Tayyareci Olmak İstiyorum", *Yedigün Dergisi* (27 Şubat 1940) 12.

keskin nişancı olmanın ve hedefi vurma becerisinin yeterli olduğu, ancak havacılıkta bu becerilerin ikinci derecede önemli olduğu ifade edilmiştir. Havacılıkta önemli nitelikler refleks ve soğukkanlılıktır. Saniyede 200 metre hızla hareket eden bir uçakta savaşabilmek için iyi bir refleks ve güçlü bir irade gerekmektedir. Uçak sayısının savaşlardaki önemi doğru olmakla birlikte, zafer çoğu zaman uçak sürücüsünün bilgi ve becerisiyle elde edilmektedir.⁶¹ Uçakların hızlarının arttığı günümüzde pilotların da bu hızlara uyum sağlayabilecek niteliklere sahip olmaları gerek ve vatan görevini gerçekleştirecek olan bu pilotlar üstün niteliklere sahip olmalıdır. “Böyle bombardımanları yapmak için tam manasile pek gözlü ve pek vücutlu, iradesine hâkim bir sporcu olmak gerektir.” Ahıskal, başarılı bir pilotun cesur ve güçlü, iradesine hâkim bir sporcu olması gerektiğini ifade etmiştir.⁶²

Yedigün dergisi, havacılığı bir savaş teknolojisi olarak tanıtırken aynı zamanda bu teknolojiyi kullanan kahraman pilotların da önemli bir parçası olarak tanıtmıştır. Havacılığın gelişimiyle pilotlardan beklenen niteliklerinde değiştiğini dile getirmiştir. Uçak teknolojisindeki gelişmelerle pilotların da hızla değişen koşullara uyum sağlayabilen, soğukkanlı ve hızlı karar verebilen bireyler olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Dergi teknoloji ve insan faktörünü bir arada ele almış, pilotların savaşın ve havacılığın kahramanları olarak tanımlanmış ve toplumu havacılığa teşvik etme, bu alanda cesaretlendirici bir motivasyonu sağlama amacı gütmüştür.

6. Kimyasal Silahlar ve Sivil Halkın Korunma Stratejileri

Önceki savaşlarda temel hedef düşman ordusu iken, hava kuvvetlerinin devreye girmesiyle birlikte hedefler sivil nüfus ile ülke içindeki stratejik tesisler hâline gelmiştir. Hava bombardımanında ağır tahrip gücüne sahip silahların kullanılması sivillerin can ve mal güvenliğini ortadan kaldırmış, şehirler ile sanayi tesislerinin büyük ölçüde tahrip olmasına yol açmış ve buna bağlı olarak da kıtlığın, sefaletin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Savaşın insan kayıpları incelendiğinde, sivil halkın büyük zarar gören kesim olduğu açıkça görülmektedir.⁶³ Yedigün dergisinin, 2 Mayıs 1934 tarihli 60. sayısında yayımlanan “İstikbaldeki Muharebeler Nasıl Olacak” başlıklı yazısında ilerideki herhangi bir savaşta cephedeki askerler kadar cephe gerisindeki halkın da önemli bir rol üstleneceği vurgulanmaktadır. Devletler piyade ve topçu birliklerini artırmanın yanı sıra hava kuvvetlerine de özel bir önem vermektedir. Hava kuvvetlerinin savaş alanlarında kullandığı silahlar arasında, havadan atılan gazlar siviller üzerinde önemli bir tahrip gücüne sahiptir.⁶⁴ Bu sebeple, devletler sivil halkı bu konuda bilgilendirme çalışmalarını yapmaya önem vermiştir. Zira gelecekteki savaşların kimyasal silahlar ve uçaklar arasındaki mücadeleye dayalı olacağı öngörülmektedir. Bu kimyasal savaşların üç temel unsuru vardır. Bunlar patlayıcı maddeler, yangın çıkarıcı maddeler, boğucu zehirleyici gazlar olarak tanımlanmakta ve bu silahların tamamı, uçaklar aracılığıyla kullanılmaktadır. Özellikle patlayıcı maddelerin uçaklardan atılması, tahribatı hızlandırmış ve etkisini arttırmıştır. Yangın çıkartıcı maddeler arasında en bilinen örnek, beyaz fosfordur ve bu maddenin suyla söndürülmesi son derece zor olduğundan kullanımı şehirlerin hızla yok olmasına neden olabilmektedir. Ayrıca kimyasal gazlar, tahrip edici, bayıltıcı ve boğucu-zehirleyici gazlar olarak üç ana gruba ayrılmaktadır. Özellikle boğucu ve zehirleyici gazlar, insanların solunum sistemine zarar vererek boğulmalarına yol açmaktadır. Uçakların tahribatı bunlarla sınırlı kalmayıp tifüs, kolera gibi bulaşıcı hastalıkların mikroplarının havadan yayılmasıyla da gerçekleşebilmektedir. Bu durum, gelecekteki savaşlarda uçakların rolünün ne denli kritik olduğunu ve devletlerin bu tür tehditlere karşı nasıl önlemler alması gerektiğini ortaya koymaktadır.⁶⁵ Yedigün’ün 19 Haziran 1935 tarihli “Havada Gelen Korku” isimli yazısında, bu gazlarla ilgili bilgilendirici örnekler sunmaktadır. Asit Siyanidrik gibi serpinti halinde kullanılan zehirler, az

⁶¹ A. Ahıskal, “Harpte Tayyare ve Tayyareci”, *Yedigün Dergisi* (10 Eylül 1940) 5.

⁶² Eşref Şefik, “Bu Gidişle Yolcu Tayyarelerine Sporcular Binecek”, *Yedigün Dergisi* (6 Ağustos 1940) 15.

⁶³ İsmail Çakmakçı, “Topyekün Savunma ve Millî Seferberlik”, *Ankara Nümune Hastanesi Bülteni VI*, no. 5-6 (1966): 578.

⁶⁴ *Yedigün Dergisi*, “İstikbaldeki Muharebeler Nasıl Olacak?”, (2 Mayıs 1934) 11-12,19.

⁶⁵ *Yedigün Dergisi*, “Yarın Dünyada Harp Olursa”, (12 Ocak 1934) 9.

derecede ölüme neden olmakta daha çok baş dönmesi yapmaktadır. Ancak chlorure de cynogene, bromüre, iodure ve cynogene gibi zehirler, yaşam fonksiyonlarını durduran etkiler göstermektedir. Brome adlı zehir ise gözleri ve akciğerleri, patile de karaciğeri tehdit eden ciddi etkiler oluşturmaktadır. Örneklerinin arttırılabileceği bu boğucu gazlar, bir şehir halkını birkaç dakika içerisinde öldürebilecek kadar etkilidir. Bu yüzden gazlara karşı korunma, stratejik bir öneme sahiptir.⁶⁶ Kimyager Seyfi Süer'in 22 Ocak 1936 tarihli "Boğucu Gaz" başlıklı yazısında, artık birçok devletin üniversitelerinde zehirli gazlara karşı eğitim veren kürsüler, yeni okullar ve kurslar açtığını, zehirli gazlardan korunmak amacıyla maskeler üreten fabrikalar kurduğunu belirtmiştir. Bu yazıda, gazlardan korunma yöntemleri detaylı şekilde açıklanmış, bu yöntemleri "aktif korunma" ve "pasif korunma" olarak iki ana başlıkta toplamaktadır. Aktif korunma, düşman uçaklarının boğucu gaz saldırılarına karşı kendi hava kuvvetleriyle karşı koymayı ifade etmekte ve düşman güçlerine zehirli gazla karşılık vermek de bu kategoriye dâhil edilmektedir. Pasif korunma ise düşman gaz saldırılarına müdahale etmeksizin, atılan gazlardan olabildiğince korunmaya yönelik bir yaklaşımdır. Yazının "boğucu" kısmında gaz savaşı sırasında alınacak tedbirler sıralanmıştır.⁶⁷ 12 Ocak 1938 tarihinde yayımlanan "Tayyareye Karşı Yeni Bir Silah" başlıklı yazı, gaz savaşlarına karşı alınacak tedbirler arasında tayyare topları, müdafaa uçakları gibi önlemler yer almaktadır ancak yazıda bu araçların genellikle yetersiz kaldığını da belirtilmektedir. Çünkü bu vasıtalar düşman tarafta da bulunmakta ve genellikle gündüz saldırılarında etkili olabilmektedir. Özellikle gece saldırıları, halk arasında büyük bir korkuya yol açmaktadır. Gaz maskeleri, yeraltı mahzenleri gibi korunma önlemleri ise kısıtlı bir etki sağlamakta, tam anlamıyla güvenlik sağlamamaktadır. Hava saldırılarından korunmak amacıyla devletler, çeşitli yöntemler geliştirmiştir. Bunlar arasında, çelik kablolarla yere bağlı sabit balonların kullanımı öne çıkmaktadır. Bu balonlar özellikle gece saldırılarında etkili olabilmekte ve korunmak istenen hava bölgesine çelik kablolarla yere bağlanan balonları düşman uçakları gece saldırılarında kabloyu göremeyip balona çarpmaktadır. Çelik kablonun kopması zor olduğundan, balonlar bir süre uçaklarla sürüklenmektedir.⁶⁸

Yedigün dergisi, sivil halkı kimyasal gazlar ve hava saldırılarının yıkıcı etkileri konusunda bilgilendirerek, korunma yöntemleri hakkında halkı eğitmeye yönelik yazılar yayımlamıştır. Dergi, özellikle gaz savaşlarına karşı korunma yöntemlerinin geliştirilmesi gerektiğini ve bu konuda eğitimlerin artırılmasının önemini vurgulamıştır. Bu bilinçlendirme, savaşın ilerleyen yıllarında sivil halkın daha iyi korunmasını sağlamayı amaçlamış, kimyasal silahlar ve hava bombardımanlarının yarattığı korku ve yıkımın önüne geçmeye yönelik bir farkındalık oluşturulmuştur.

7. II. Dünya Savaşı'nda Kadının Toplumsal Rolü ve Değişimi

Yedigün dergisinde 21 Eylül 1942 tarihinde yayımlanan bir yazıda, dünya kadınlarının o dönemdeki toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek için gösterdikleri çaba vurgulanmaktadır. Yazıya göre, savaş sırasında kadınlar, erkeklerin boş bıraktığı alanları doldurarak fabrikalarda, tersanelerde ve diğer birçok alanda görev üstlenmişlerdir.⁶⁹ Dergide daha sonraki yıllarda da kadının savaştaki önemini vurgulamak için yazılar yayımlanmıştır. Örneğin, 21 Şubat 1944 tarihinde yayımlanan bir başka yazı, kadınların hem savaş alanında hem de cephe gerisindeki iş gücündeki katkılarını şu şekilde tanımlamaktadır. Erkeklerin savaş için cepheye gitmesinin ardından toplumda oluşan boşluğu kadınlar doldurmuştur. Bu dönemde kadınlar tramvaylarda biletçi, bürolarda memur, tesviyeci gibi çeşitli işlerde çalışırken aynı zamanda cephe gerisinde savaşın tıbbi yönüne de katkı sağlamış, hastabakıcı, uçak pilotu gibi rollerde de yer almış ve harp sanayisinde kaynakçılık yaparak, savaşın sürdürülebilirliğine katkı sağlamışlardır. Böylece kadınlar cephe gerisindeki gücünün yanı sıra cephenin de bir unsuru haline gelmiştir.⁷⁰ II. Dünya Savaşı kadının bu iş gücünü ortaya koymasında bir

⁶⁶ *Yedigün Dergisi*, "Havadan Gelen Korku", (19 Haziran 1935) 3-4.

⁶⁷ Seyfi Süer, "Boğucu Gaz", *Yedigün Dergisi* (22 Ocak 1936) 3-4.

⁶⁸ *Yedigün Dergisi*, Tayyareye Karşı Yeni Bir Silah, (12 Ocak 1938) 6.

⁶⁹ *Yedigün Dergisi*, "Harpte Dünya Kadını", (21 Eylül 1942) 2.

⁷⁰ *Yedigün Dergisi*, "Harbin Kadını", (21 Şubat 1944) 2.

fırsat olmuş, kadınlar II. Dünya Savaşı'nda en zorlu işleri erkeklerle birlikte yapmışlardır. Barış zamanları güzellikleriyle salonları süsleyen kadınlar savaş zamanlarında delik iradeli savaş kadınları olmuştur.⁷¹ 31 Aralık 1944 tarihli bir yazıda, kadınların savaşlardaki rolünün aslında yeni bir gelişme olmadığına dikkat çekilmektedir. Özellikle I. Dünya Savaşı, kadınları savaş alanlarına daha da yakınlaştırmış, ancak II. Dünya Savaşı kadınların çeşitli alanlarda varlık gösterebilmeleri için çok daha fazla fırsat sunmuştur. Bu dönemde, Rusya'da kadın çeteciler ve subaylar, Polonya ordusunda kadın bölükleri, Yunan Kurtuluş Ordusu'nda ise kadın askerler yer almıştır. Aynı zamanda cephe gerisinde şehirler, kadınlar tarafından havadan gelen saldırılara karşı savunulmuştur. Bu durum, savaşın sona ermesinin ardından da kadınların toplumun birçok alanında etkili bir biçimde yer almayı sürdürmelerine olanak tanımıştır.⁷² 23 Ekim 1948 tarihinde yayımlanan bir haberde, İngiltere'nin hastabakıcı hemşirelerine paraşütle iniş eğitimleri verildiği ve yaralıları tedavi etme yöntemleri üzerine eğitimler aldırıldığı bildirilmiştir. Bu gelişme, savaş sırasında kadınların sadece savaş alanlarında değil, aynı zamanda tıbbi alanda da önemli roller üstlendiğini göstermektedir.⁷³

Yedigün dergisi, II. Dünya Savaşı sürecinde kadınların toplumsal rollerini yeniden tanımlamakta ve bu dönemde kadınların çeşitli alanlardaki çok yönlü katkılarını vurgulamaktadır. Dergi, savaşın kadınları sadece iş gücüne dahil etmekle kalmayıp, askeri görevlerde, tıbbi alanda ve toplumun savunulmasında da daha aktif bir konuma getirdiğini belirtmektedir. Bu süreç, savaş sonrası toplumsal yapıda kalıcı değişiklikler meydana getirmiştir.

Sonuç

1933-1950 yılları arasında yayımlanan *Yedigün* dergisi, magazin ve aile dergisi kimliğine rağmen dönemin yıkıcı küresel çatışmalarından biri olan II. Dünya Savaşı'nı ayrıntılı bir biçimde ele almış ve bu savaşı haber değeri taşıyan bir olay olmasının yanında teknolojik, toplumsal, kültürel boyutlarıyla ele alan önemli bir basın organı olmuştur. Bu çalışma, *Yedigün*'ün II. Dünya Savaşı'nı Türkiye kamuoyuna nasıl aktarıldığını, savaş algısının hangi konular etrafında şekillendiğini ve derginin toplumsal bilinçlendirme sürecindeki rolünün ne olduğu ortaya koymayı amaçlamıştır. Savaşı uzak cephelerde yaşanan askeri bir çatışma olmaktan çıkararak sivil halkın gündelik yaşamına dahil edilen sürekli bir tehdit ve hazırlık hali şeklinde sunduğu görülmektedir.

Dergide yer alan yazılar, modern savaş anlayışının merkezine yerleşen hava gücünü ve bu gücün savaşın doğasını dönüştürdüğünü açıkça yansıtmaktadır. Uçakların hız, menzil ve tahrip kapasitesindeki artış, savaşın cephelerle sınırlı kalmayarak sivil yerleşim alanlarını da doğrudan hedef alan bir niteliğe büründüğünü göstermektedir. Özellikle uçakların askeri operasyonlar dışında sivil hedeflere yönelik saldırılarda da kullanılmasının savaşın yıkıcı doğasını ortaya koyduğuna dikkat çekmiştir. Dergi, okuyucularını hava gücündeki bu önemli gelişmeler hakkında bilgilendirerek, dönemin askeri stratejileriyle ilgili farkındalık oluşturmaktadır. Fotoğraflar ve görsel anlatımlar yoluyla bu yıkımın somutlaştırılması, derginin kamuoyunu bilgilendirme ve farkındalık oluşturma çabasını güçlendirmiştir. Ayrıca kimyasal silahlar ve hava saldırılarına karşı alınabilecek tedbirlerin ayrıntılı biçimde ele alınması, sivil halkın korunmasının modern savaşlarda stratejik bir unsur haline geldiğini ortaya koymakta ve Türkiye'nin bu sürece kayıtsız kalmadığını, sivil halkın bilinçlenmesine yönelik bir yayın politikası benimsediğini göstermektedir. Böylece dergi, savaş bilgisini okuyucunun anlayabileceği bir dille sunarak bilinçli yurttaşlar olarak şekillendirmeyi hedeflemiş ve savaşı hazırlanması gereken bir toplumsal gerçeklik olarak inşa etmektedir.

II. Dünya Savaşı süreci, kadınların toplumsal rollerinde de belirgin bir dönüşüme yol açmıştır. Dergide yer alan yazılar, kadınların savaş sırasında üretimden sağlığa, savunmadan lojistiğe kadar pek

⁷¹ *Yedigün Dergisi*, "Harbin Kadını", (16 Nisan 1944) 2.

⁷² *Yedigün Dergisi*, "Bu Harpte Kadın", (31 Aralık 1944) 10-11,15.

⁷³ *Yedigün Dergisi*, "Uçan Hemşireler", (23 Ekim 1948) 20.

çok alanda aktif roller üstlendiklerini göstermektedir. Böylece savaşın kadın emeğini görünür kıldığını ve toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden tanımlanmasına katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Savaş sonrasında kadınların kamusal alandaki varlığının kalıcı hale gelmesinde bu sürecin önemli bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca derginin yayımlandığı yıllarda kadınlara ilişkin yayımlanan bu yazıların, Türkiye’de yürütülen kadın çalışmalarının toplum nezdinde olumlu bir algı kazanmasını hedeflediği de söylenebilir.

Yedigün dergisi, II. Dünya Savaşı’nı aktarırken savaş algısını inşa eden bir araç işlevi görmüştür. Savaşın teknolojik yıkıcılığını, sivil yaşam üzerindeki etkilerini ve toplumsal dönüşümünü bir arada sunan dergi, Cumhuriyet dönemi basınının ideolojik ve eğitsel yönünü ortaya koymaktadır. *Yedigün*, II. Dünya Savaşı sürecinde kamusal bilinci şekillendiren, savaşın normalleşmesine ve gündelik hayatın bir parçası haline gelmesine aracılık eden bir basın organı olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Ahıskal, A. “Harpte Tayyare ve Tayyareci”, *Yedigün Dergisi* (10 Eylül 1940) 5.
- Ahıskal, A. “Hava Zaferleri”, *Yedigün Dergisi* (5 Eylül 1939) 8-9.
- Ahıskal, A. “Havacılığın En Meraklı Tarafları”, *Yedigün Dergisi* (15 Mayıs 1941) 6-7.
- Ahıskal, A. “Havadan Gelecek Tehlike”, *Yedigün Dergisi* (17 Ekim 1939) 3-4.
- Ahıskal, A. “Tayyareci Olmak İstiyorum”, *Yedigün Dergisi* (12 Aralık 1939) 16.
- Ahıskal, A. “Tayyareci Olmak İstiyorum”, *Yedigün Dergisi* (27 Şubat 1940) 12.
- Ahıskal, A. “Tayyareci Olmak İstiyorum”, *Yedigün Dergisi* (28 Kasım 1939) 17.
- Ahıskal, A. “Tayyareci Olmak İstiyorum”, *Yedigün Dergisi* (5 Aralık 1939) 17.
- Atabek, Eşref Şefik. “Uçan Kaleler”, *Yedigün Dergisi* (27 Ocak 1941) 10-11.
- Atabey, E.S. “Bugünkü Harp ve Tayyare”, *Yedigün Dergisi* (30 Nisan 1940) 10-11,17.
- Çakmakçı, İsmail. “Topyekün Savunma ve Milli Seferberlik”, *Ankara Nümunne Hastanesi Bülteni VI*, no. 5-6 (1966): 577-579.
- Çelik, Mümin. “Yedigün Dergisi Üzerine Bir İnceleme” Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, 2017.
- Ergin, Mehmet Akif. “Yedigün Mecmuasındaki Röportaj ve Anılar Üzerine Bir Araştırma” Yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2019.
- Eşref Şefik, “Bu Gidişle Yolcu Tayyarelerine Sporcular Binecek”, *Yedigün Dergisi* (6 Ağustos 1940) 15.
- Eşref Şefik, “Bu Harbi Kazanacak Silah Tayyare Midir”, *Yedigün Dergisi* (31 Mart 1941) 10-11.
- Eşref Şefik, “Hava Harplerinde Avcı ve Bombardıman Tayyareleri”, *Yedigün Dergisi* (30 Ocak 1940) 10-11-12.
- G, V. “Churchill Kimdir?”, *Yedigün Dergisi* (27 Aralık 1941) 8-9.
- Gövsä, İbrahim Alaettin. “Hitler Normal Midir?”, *Yedigün Dergisi* (14 Kasım 1939) 5.

- Gövsâ, İbrahim Alaettin. "Şakuli Harp ve Kör Döğüşü", *Yedigün Dergisi* (30 Nisan 1944) 5.
- Kocaman, Enise, "Türkiye'de Domestik Kültürün Değişimi: Yedigün Dergisi Üzerinden Bir İnceleme (1933-1940)" Yüksek lisans tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2022.
- Koçak, Cemil. *Geçmişiniz İtinayla Temizlenir*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2013.
- Nizamettin Nazif, "Mussolini ve Hitler", *Yedigün Dergisi* (13 Mayıs 1945) 4.
- Ömer Rıza, "Hitler Nasıl Yaşar", *Yedigün Dergisi* (15 Kasım 1933) 3.
- Ömer Rıza, "Mussolini", *Yedigün Dergisi* (12 Nisan 1933) 5,15.
- R, F. "Harbi İnsanileştirmeli Mi?", *Yedigün Dergisi* (11 Nisan 1939) 10.
- R, N. "Harp Refah Getirir Mi?", *Yedigün Dergisi* (4 Ekim 1938) 3-4.
- S., "Orduların Makinalaşması ve Motörleşmesi", *Yedigün Dergisi* (3 Şubat 1937) 10-11.
- Süer, Seyfi. "Boğucu Gaz", *Yedigün Dergisi* (22 Ocak 1936) 3-4.
- Şahin, Şadan, "Halide Edip Adıvar'ın Yedigün Dergisi ve Tan Gazetesi'nde Çıkan Yazıları (1936-1944) İnceleme-Metin" Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, 2008.
- Şükrü, T. "55.000.000 Asker 23.000 Tayyare", *Yedigün Dergisi* (8 Nisan 1936) 3-4.
- T, S. "Türk Pazusu", *Yedigün Dergisi* (24 Mart 1937) 22.
- Tevfik Tuğrul, Bombardımanlar, *Yedigün Dergisi* (18 Ekim 1943) 2, 7, 11.
- Tunç, Nezihe, "Kadın-Kadın Hakları Sedat Simavi'nin Yedigün Dergisinde Kadın Konusunun İşlenmesi (1933-1938)" Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 1988.
- Yalçın, Hüseyin Cahit. "Harp İstiyenler", *Yedigün Dergisi* (8 Nisan 1936) 5.
- Yalın, Ahmet İlteriş. "Bir Şiir Mektebi Olarak Yedigün Mecmuası" Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2012.
- Yedigün Dergisi*, "Avrupa Silah Başında" (8 Ocak 1936) 18-19,30.
- Yedigün Dergisi*, "Bomba Yağmuru" (6 Aralık 1943) 2.
- Yedigün Dergisi*, "Bu Harbin Çocuğu" (27 Aralık 1943) 7,9.
- Yedigün Dergisi*, "Bu Harpte Kadın" (31 Aralık 1944) 10-11,15.
- Yedigün Dergisi*, "Fotoğraflarla Hadiseleri Takip Edelim" (24 Ekim 1939) 8.
- Yedigün Dergisi*, "Fotoğraflarla Hadiseleri Takip Edelim" (26 Eylül 1939) 8-9.
- Yedigün Dergisi*, "Fotoğraflarla Hadiseleri Takip Edelim", 8.
- Yedigün Dergisi*, "Geçen Harbi Kim Çıkardı" (12 Eylül 1939) 1, 5.

- Yedigün Dergisi*, "General Wavel" (10 Şubat 1941) 2.
- Yedigün Dergisi*, "Harbin Kadını" (16 Nisan 1944) 2.
- Yedigün Dergisi*, "Harbin Kadını" (21 Şubat 1944) 2.
- Yedigün Dergisi*, "Harpte Dünya Kadını" (21 Eylül 1942) 2.
- Yedigün Dergisi*, "Harpte Tayyare" (1 Haziran 1942) 2.
- Yedigün Dergisi*, "Hava Kruvazörleri" (19 Eylül 1939) 10-11.
- Yedigün Dergisi*, "Havadan Gelen Korku" (19 Haziran 1935) 3-4.
- Yedigün Dergisi*, "Havalarda Üstünlük" (12 Temmuz 1943) 2.
- Yedigün Dergisi*, "Hitler Kim?" (5 Nisan 1933) 7-8.
- Yedigün Dergisi*, "İngiliz Tayyarelerinin Muvaffakiyetli Akınları" (4 Haziran 1940) Kapak Sayfası.
- Yedigün Dergisi*, "İstikbaldeki Muharebeler Nasıl Olacak?" (2 Mayıs 1934) 11-12,19.
- Yedigün Dergisi*, "Muharebede Zafer En Çok Sürat Gösterenindir" (24 Temmuz 1935) 17,21.
- Yedigün Dergisi*, "Müthiş Bombardımanlar", (31 Mayıs 1943) 2.
- Yedigün Dergisi*, "Paraşüt Harbi İflas Etti" (4 Haziran 1940) 6.
- Yedigün Dergisi*, "Sihirbaz Tayyareler" (25 Haziran 1940) 7.
- Yedigün Dergisi*, "Son Bir Haftalık Dünya Harbinin Muhtelif Hadiselerine Bir Kuşbakışı" (18 Haziran 1940) 10.
- Yedigün Dergisi*, "Temiz Kan Davası" (21 Ağustos 1935) 3-4.
- Yedigün Dergisi*, "Tepkili Uçaklar" (19 Haziran 1948) 6-7.
- Yedigün Dergisi*, "Torpilli Tayyare" (13 Aralık 1938) 11.
- Yedigün Dergisi*, "Uçan Hemşireler" (23 Ekim 1948) 20.
- Yedigün Dergisi*, "Yarın Dünyada Harp Olursa" (12 Ocak 1934) 9.
- Yedigün Dergisi*, "Yedigün 2. Senesine Girerken" (7 Mart 1934), 5.
- Yedigün Dergisi*, "Yedigün Çıkarken" (15 Mart 1933), 15.
- Yedigün Dergisi*, "Yedigünün Büyük Muvaffakiyeti" (28 Şubat 1934), 17.
- Yedigün Dergisi*, "Yıkılan Herşey!" (23 Temmuz 1944) 2.
- Yedigün Dergisi*, Tayyareye Karşı Yeni Bir Silah, (12 Ocak 1938) 6.
- Yedigün Dergisi*, "Fotoğraflarla Hadiseleri Takip Edelim" (3 Teşrinievvel 1939), 8.

Summary

During World War I, the increased use of the press led to a rise in the number of magazines published worldwide on almost every topic. The press, shaped in parallel with the changing and transforming world, had an impact on every field. Around the world, periodicals began to be published on topics related to society, such as fashion, entertainment, war, and family. Governments, aiming to shape their societies in line with the changing and transforming world, started to use periodicals as a tool in the process of raising awareness. One of these countries was the newly established Republic of Türkiye. The reforms carried out within the Republic of Türkiye were published both within the state and in magazines published individually. One of these publications was Yedigün magazine, which began its publication on Wednesday, March 15, 1933. As one of the longest-running magazines in the Republic of Türkiye, Yedigün started its publication life with the definition "published on Wednesdays, covers everything; a weekly magazine for the public and family." When Yedigün magazine is examined, it is observed that articles on almost every topic were published in line with this definition. When its publication dates are reviewed, it is understood that the content of the magazine was shaped according to world events. Defining itself as a cinematic, family, and entertainment magazine, Yedigün did not remain indifferent to the events of the time, and published articles suited to the conditions of the period with the aim of raising public awareness.

Wars have often served as significant turning points in world history, with their outcomes triggering structural and societal changes in states. These changes not only prompt structural transformations within governments but also force societies to adapt to global innovations. States that ignore the shifting dynamics of the world risk falling behind in various fields. A state's entry into a process of change is often possible through the society's ability to adjust to these transformations. In this context, one of the most important tools in spreading and transmitting societal changes has been printed works. Governments announce global changes and significant events to the public through printed materials such as newspapers, periodicals, and brochures, which are often published either through state initiatives or individual efforts. The Republic of Türkiye, following the War of Independence, was one of the states that entered such a profound process of societal change. This period led to innovations in various fields, with a particular focus on the integration of societal, cultural, and political changes that had occurred in the West into Turkish society. In this context, the periodicals published after the declaration of the Republic played a significant role in sharing societal changes and innovations with the public. Yedigün magazine, published by Sedat Simavi between 1933 and 1950, is one of the most important examples of such publications.

Yedigün magazine, one of the first magazines published with the new Turkish alphabet after the 1928 alphabet reform, holds a significant place in the history of Turkish periodicals. Its first issue was published on March 15, 1933, and it continued its publication uninterrupted until October 26, 1950. Yedigün was published during a time when the Republic of Türkiye was undergoing major political, cultural, and social transformations. Over the course of its 17 years of publication, the magazine pioneered many innovations in Turkish periodicals and served as an important source reflecting the social structure, political developments, and cultural dynamics of the early years of the Republic. Yedigün not only provided literary and cultural content but also served as a platform reflecting the social and political life of the time. In this regard, the magazine became a bridge that introduced not only Türkiye but also world literature and culture to its readers. As a publication supporting the Republic's modernization efforts and Westernization movements, Yedigün contributed to the integration of Turkish society into the modern world and provided an important historical document on societal changes.

Yedigün magazine is an indispensable source for understanding the social and cultural changes in the early years of the Republic of Türkiye and the intellectual atmosphere of the time. As a window opening to both Türkiye and the world, the magazine is an important historical and literary work that documents the social structure and cultural transformation of the period. Moreover, Yedigün's coverage of the war served as an important resource reflecting the socio-political atmosphere of the time. Reports of rumours about the outbreak of war, previous analyses, and predictions related to the war played a significant role in the magazine. The steps taken by the magazine in this regard were quite bold and informative in terms of the journalism approach of the time. Articles predicting the possible effects of the war not only discussed military strategies but also provided information about the tragedies faced by civilians, highlighting the destructive impacts of the war. Under the shadow of World War II, Yedigün magazine became not only an entertainment and cinema-focused publication but also a serious source of information on world events and the effects of war. The articles published by the magazine about the war, technology, and the impact of war on civilians were written with the aim of informing and raising awareness among its readers. The articles describing how technological innovations in World War II changed the course of the war

clearly show the magazine's interest in technological developments of the period and its intent to inform readers on this subject. In particular, the importance of aerial weapons and air strikes was explored in-depth in the magazine through comprehensive articles. The theoretical insights about the changing nature of war and possible future war scenarios contributed to raising awareness among readers about potential disasters. The articles on airstrikes and their effects on civilians show that the magazine developed a societal sensitivity regarding the consequences of war on civilians. These articles also addressed methods for protecting against airstrikes, offering guidance to readers on how civilians could take precautions against such attacks. Another important feature of the magazine is the power of its visual storytelling. Supporting the depiction of the destructive effects of war with photographs allowed readers to visually grasp the true scale of the war. The photographs not only highlighted the military effects of the war but also illustrated its impact on civilians, reinforcing the magazine's goal of raising awareness among the public.

In conclusion, Yedigün magazine played a crucial role in the early years of the Republic of Türkiye, offering not only literary and cultural content but also serving as an important platform for social and political discourse. Published during a period of significant transformation in Türkiye, it reflected the societal changes, political developments, and cultural shifts of the time. The magazine's comprehensive coverage of global events, especially World War II, provided readers with valuable insights into the changing nature of warfare, technological advancements, and the devastating impact on civilians. By addressing both the military and civilian aspects of the war, Yedigün helped to raise public awareness and informed its readers about the potential consequences of future conflicts. Through its combination of informative articles and powerful visual storytelling, Yedigün remains an essential source for understanding the intellectual, social, and cultural landscape of Türkiye during the early Republican era. It not only contributed to the modernization and Westernization efforts of the Republic but also acted as a historical and literary document that continues to shed light on the period's transformations.